

Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
(актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
за травень 2024 року

ЗМІСТ

Перелік уживаних скорочень	4
I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ з РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ та ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ	5
1. Оподаткування	5
1.1. Правові позиції Верховного Суду у складі суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду	5
1.1.1. Про правовий зміст підпункту 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 Податкового кодексу України: достатність відображення підстав для проведення фактичної перевірки	5
1.2. Правові позиції Верховного Суду у складі колегій суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду	8
1.2.1. Про оподаткування суми знижки від звичайної вартості товару як додаткового блага фізичної особи	8
1.2.2. Про право громадських організацій на судовий захист інтересів своїх членів та інших осіб	9
1.2.3. Про обов'язок реєстрації в Єдиному державному реєстрі місць зберігання алкогольних напоїв та тютюнових виробів	11
1.3. Митна справа	12
1.3.1. Про відповідальність декларанта, який ввозить транспортний засіб особистого користування	12
1.4. Грошовий обіг і розрахунки	14
1.4.1. Про форму розрахунків за експортними операціями	14
II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ з РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ	15
2.1. Про анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника: визначення виду юридичної відповідальності і строку давності притягнення	15
2.2. Про право дитини загиблого військовослужбовця, яка народилася після його смерті, на отримання одноразової грошової допомоги	18
2.3. Про право дітей репресованих осіб, які народилися під час перебування репресованої особи на засланні, на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком	20

2.4.	Про обов'язок власника нерухомого майна – щойно виявленого об'єкта культурної спадщини укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини на такий об'єкт	21
III.	СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ з РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ та РЕФЕРЕНДУМУ, а ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	23
3.1.	Про факт підписання рішення органу місцевого самоврядування як обов'язкову умову набрання ним чинності	23
3.2.	Про обставини настання нещасного випадку в період проходження служби поліцейським, які є пов'язаними з виконанням ним своїх службових обов'язків	25

Перелік уживаних скорочень

ГУ ДПС	– Головне управління Державної податкової служби
ГУ ДФС	– Головне управління Державної фіскальної служби
ГУНП	– Головне управління Національної поліції
ГО	– Громадська організація
ГС	– Громадська спілка
ДФС	– Державна фіскальна служба
ДПС України	– Державна податкова служба України
КАС України	– Кодекс адміністративного судочинства України
КП	– Комунальне підприємство
МК України	– Митний кодекс України
ТОВ	– Товариство з обмеженою відповідальністю
ПК України	– Податковий кодекс України

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ та ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1. Оподаткування

1.1. Правові позиції Верховного Суду у складі суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду

1.1.1. Про правовий зміст підпункту 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 Податкового кодексу України: достатність відображення підстав для проведення фактичної перевірки

Підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 Податкового кодексу України передбачає дві самостійні підстави для призначення перевірки, що вимагає чіткого відображення конкретної з них у наказі, забезпечуючи таким чином для платника податків загальне розуміння про підставу її призначення та відповідний предмет перевірки

28 травня 2024 року Верховний Суд у складі у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у Запорізькій області на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 09 травня 2023 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 10 серпня 2023 року у справі № 280/1431/23 за позовом ТОВ «Параллель-ОПТ» до ГУ ДПС у Запорізькій області про визнання протиправним та скасування наказу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контрольний орган згідно з наказом призначив проведення фактичної перевірки ТОВ «Параллель-ОПТ». Підставою проведення перевірки в наказі було зазначено підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України та доповідна записка начальника управління контролю за підакцизними товарами. Суть доповідної записки полягала у пропозиції організувати проведення фактичної перевірки ТОВ «Параллель-ОПТ» для виконання функцій, передбачених податковим законодавством, зокрема, для перевірки дотримання вимог законодавства у сфері обігу та реалізації пального, у зв'язку з отриманням від ДПС України листа про контрольні заходи суб'єктів господарювання з ліцензією на оптову торгівлю паливом без місць оптової торгівлі. Товариство не допустило посадових осіб контролюючого органу до проведення фактичної перевірки на підставі виданого наказу, про що було складено акт про відмову в допуску. Платник податків аргументував свою позицію тим, що наказ про перевірку був оформлений з порушенням ПК України. Зокрема, наказ містив лише посилання на норми чинного законодавства, без зазначення конкретних причин для проведення

перевірки, інформації, яка стала підставою для її проведення, або конкретних порушень, які нібито були вчинені платником податків. Платник вважав, що контролюючий орган не надав доказів на підтвердження інформації про порушення, і що наказ про проведення перевірки та направлення на її проведення не відповідають вимогам пункту 81.1 статті 81 ПК України, оскільки не містять жодної достовірної інформації про порушення з боку платника податків.

Запорізький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов, визнав протиправним та скасував наказ про призначення фактичної перевірки.

Скасовуючи наказ про проведення фактичної перевірки, суд першої інстанції зазначив, що наказ про проведення фактичної перевірки не містив конкретних підстав для її проведення. у наказі не було вказано, які саме порушення законодавства вчинені платником та які докази підтверджують ці порушення. за відсутності такої інформації наказ є протиправним.

Суд апеляційної інстанції погодився з рішенням суду першої інстанції, підкресливши, що для проведення фактичної перевірки необхідна конкретна інформація про порушення законодавства. Наказ про перевірку повинен містити конкретні факти порушень або відомості, що їх підтверджують. Загальні посилання на норми законодавства без зазначення конкретних фактів є недостатніми для призначення перевірки. Призначення перевірки без конкретної підстави створює для платника негативні наслідки у вигляді правової невизначеності, оскільки контролюючий орган може в будь-який момент прийняти рішення про проведення перевірки без конкретних причин. Суд апеляційної інстанції також звернув увагу на те, що підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України не встановлює дві окремі підстави для проведення фактичної перевірки. Натомість він пов'язує право контролюючого органу на проведення фактичної перевірки з наявністю або отриманням інформації про порушення платником податків законодавства у сфері обігу підакцизних товарів. Суд також зазначив, що позиція Верховного Суду з цього питання є різною.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та ухваливши нове, яким відмовив у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд підтримав раніше сформульовану правову позицію про те, що підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України передбачає дві самостійні підстави для проведення фактичної перевірки у визначеній цією нормою сфері: отримання інформації про порушення вимог законодавства та/або здійснення функцій, визначених законодавством у цій сфері. Кожна з цих підстав може застосовуватися окремо або разом. Формулювання конкретного змісту наказу є дискрецією контролюючого органу, але з обов'язковим дотриманням вимог норм статті 81 Податкового кодексу України щодо змісту наказу про проведення перевірки. Верховний Суд також зазначив, що відсутній протилежний від усталеного правовий висновок, згідно з яким підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80

ПК України встановлює лише одну підставу для проведення фактичної перевірки. Результат вирішення Верховним Судом в інших справах із застосуванням вказаної норми ґрунтується на застосуванні норм матеріального права до обставин конкретної справи.

Верховний Суд зазначив, що у разі, якщо фактичною підставою для призначення фактичної перевірки стала наявність (отримання) певної інформації, то контролюючий орган у рішенні про проведення перевірки поряд із посиланням на підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України повинен щонайменше зазначити про «наявність (отримання) інформації щодо можливого порушення» або ж зазначити реквізити документа, який слугував приводом для призначення перевірки і містить таку інформацію. Аналогічно, якщо фактичною підставою для призначення фактичної перевірки стало здійснення відповідних функцій, то контролюючий орган у рішенні про проведення перевірки поряд із посиланням на підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України повинен саме про це зазначити. Відповідно, якщо підставою для призначення перевірки відповідно до підпункту 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України стала сукупність фактичних підстав, передбачених цією нормою, то контролюючий орган у рішенні про проведення перевірки поряд із посиланням на підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України має це відобразити у вищезазначений спосіб.

Саме такий обсяг інформації у наказі, прийнятому відповідно до підпункту 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України, можна вважати мінімально достатнім в розумінні абзацу третього пункту 81.1 статті 81 ПК України щодо зазначення у наказі підстави для проведення перевірки, оскільки надає платнику податків загальне розуміння про підставу її призначення та відповідний предмет перевірки. Таке інформування про фактичну обставину має бути наведено саме серед підстав для проведення перевірки, тобто перед резолютивною частиною наказу. у разі, якщо наказ відповідає вимогам щодо відображення у ньому мінімально достатнього обсягу інформації щодо підстави для проведення перевірки, такий наказ не може вважатися оформленим з істотним порушенням вимог чинного законодавства. Як наслідок, такий наказ не можна вважати протиправним, оскільки його недоліки в розумінні статті 81 ПК України не є настільки значущими, що ставлять під загрозу можливість реалізації платником податків своїх прав.

У спірному випадку у наказі було вказано як правову (підпункт 80.2.5 пункту 80.2 статті 80 ПК України), так і фактичну (доповідна записка начальника управління контролю за підакцизними товарами) підстави для призначення перевірки. Посилання у наказі на проведення перевірки на доповідну записку з її реквізитами є достатнім обсягом інформації відповідно до пункту 81.1 статті 81 ПК України і підтверджує існування фактичної підстави для перевірки – отримання інформації про можливе порушення товариством законодавства щодо оптової торгівлі паливом без місць оптової торгівлі. Тобто наказ включав мінімально достатній обсяг інформації про підставу для перевірки, як того вимагає закон.

Відсутність детальної конкретизації у наказі не є істотним порушенням, що могло б зробити його протиправним.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2024 року у справі № 280/1431/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119502773>

1.2. Правові позиції Верховного Суду у складі колегій суддів судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду

1.2.1. Про оподаткування суми знижки від звичайної вартості товару як додаткового блага фізичної особи

Різниця між балансовою вартістю транспортного засобу та фактичною ціною договору становить знижку під час продажу автомобіля як додаткове благо, що підлягає оподаткуванню

02 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «ЛідАгро» на рішення Київського окружного адміністративного суду від 09 лютого 2023 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 14 червня 2023 року у справі № 320/3024/22 за позовом ТОВ «ЛідАгро» до ГУ ДПС у Київській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контрольний орган провів податкову перевірку платника і встановив факт надання додаткового блага у вигляді знижки, коли балансова вартість проданого платником транспортного засобу значно перевищувала фактичну ціну. Платник самостійно донарахував ПДВ на суму перевищення балансової вартості над фактичною, але як податковий агент не утримав податок на доходи фізичних осіб та військовий збір з доходу, отриманого як додаткове благо у вигляді індивідуальної знижки під час придбання транспортного засобу. Наведене стало підставою для збільшення грошового зобов'язання з податку на доходи фізичних осіб та військового збору згідно з оскаржуваними податковими повідомленнями-рішеннями. Платник акцентував, що податковий орган не довів невідповідність договірної ціни автомобіля ринковим цінам; юридична особа виступає податковим агентом в разі виплати фізичній особі доходу, а не продажу власного транспортного засобу.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник під час продажу автомобіля надав фізичній особі додаткове благо у вигляді знижки, тому як

податковий агент був зобов'язаний нарахувати та сплатити податок на доходи фізичних осіб і військовий збір з різниці між фактичною ціною продажу та ринковою ціною. Суди також зазначили, що положення норми пунктів 173.1 і 173.2 статті 173 ПК України не підлягають застосуванню до спірних правовідносин.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Індивідуальна знижка на товар є додатковим благом, яке необхідно включати до оподаткованого доходу та належним чином оподатковувати. Тобто юридична особа, продаючи фізичній особі товари / роботи / послуги за індивідуальною знижкою, надає додаткове благо, яке потрібно включати до загального місячного оподаткованого доходу, а з цих сум – сплачувати податок на доходи фізичних осіб. у такому разі щодо фізичної особи (покупця) юридична особа набуває статусу податкового агента (продавця), який має протягом трьох днів з дня вчинення операції з індивідуальною знижкою нарахувати та сплатити податок на доходи від імені фізичної особи, якій надано індивідуальну знижку.

Схожий правозастосовний підхід діє також під час нарахування та сплати військового збору згідно з правилами, встановленими для податку на доходи фізичних осіб, з аналогічними об'єктом та базою оподаткування.

Положення пункту 173.2 статті 173 ПК України регулюють оподаткування доходу від продажу транспортного засобу, а не доходу у вигляді знижки. у такому випадку платник зобов'язаний нарахувати та сплатити необхідні податки й збори.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 травня 2024 року у справі № 320/3024/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118826813>

1.2.2. Про право громадських організацій на судовий захист інтересів своїх членів та інших осіб

Можливість громадської організації захищати права інших осіб, які не є членами цієї організації, зокрема, в контексті визначення ставок збору за місця для паркування транспортних засобів, має бути визначена статутними документами або законодавчими нормами

10 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Громадської організації «Корупція-Стоп» на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 12 вересня 2023 року у справі № 420/18539/22 за позовом ГО «Корупція-Стоп» до Одеської міської ради, за участі КП «Одестранспарксервіс», ГС «Асоціація

автомобілістів Одеської області» як третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, про визнання рішення протиправним і нечинним.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Одеська міська рада ухвалила рішення від 29 червня 2022 року № 970-VIII про встановлення нових ставок збору за місця для паркування транспортних засобів у м. Одесі. ГО «Корупція-Стоп» звернулася до суду з позовом проти Одеської міської ради, оскаржуючи таке рішення як протиправне з підстав встановлення нижчої ставки збору для спеціально відведених автостоянок порівняно з майданчиками платного паркування, що створює можливості для корупційних схем. Позивач зацентрував на порушенні процедури ухвалення рішення. Подання позову було спрямоване на захист прав членів організації та інших осіб, які звернулися з проханням про перевірку рішення міської ради.

Одеський окружний адміністративний суд рішенням від 08 червня 2023 року задовольнив позов, визнавши оскаржуваний нормативно-правовий акт протиправним та нечинним. Суд першої інстанції постановив, що позивач мав право на звернення до суду для захисту прав членів організації, чиї права могли бути порушені оскаржуваним рішенням, а відповідач порушив вимоги Податкового кодексу України, оскільки вказане рішення не містило необхідної інформації про спеціально відведені земельні ділянки для паркування.

П'ятий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов протилежного висновку, що оскаржуваний нормативно-правовий акт не стосується прав та законних інтересів позивача. Засновники та члени ГО «Корупція-Стоп» є лише фізичними особами, які не є учасниками правовідносин, врегульованих цим актом. Тому, на переконання суду, позивач не обґрунтував належним чином наявність порушеного права.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, змінивши мотивувальну частину постанови суду апеляційної інстанції, а в іншій частині залишив оскаржуване судове рішення без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Суд може робити висновок про неправомірність рішень, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень та про порушення у зв'язку з цим прав, лише за позовом належного позивача (якщо буде встановлено наявність у позивача порушеного права). Оцінка рішень за позовом особи, яка не має права на звернення до суду, а також не є потерпілою у конкретних правовідносинах (є неналежним позивачем), апіорі не може призвести до захисту прав і не узгоджується із завданнями адміністративного судочинства.

З'ясування матеріально-правової заінтересованості позивача передую розгляду питання щодо правомірності рішення, яке оскаржується. Відсутність матеріально-правової заінтересованості позивача є підставою для відмови у задоволенні позову незалежно від правомірності чи неправомірності

оскарженого рішення. Отож, суд не зобов'язаний з'ясовувати питання щодо правомірності оскарженого рішення, яке не має самостійного правового значення.

Оскаржуване рішення поширює дію лише на суб'єктів господарювання – юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. ГО «Корупція-стоп» не є суб'єктом господарювання і не має повноважень взаємодіяти з такими суб'єктами, оскільки її діяльність спрямована лише на захист своїх членів, якими є фізичні особи. Отже, дія оскаржуваного нормативно-правового акта не поширюється на фізичних осіб, які є членами організації. Зазначена громадська організація не має достатніх та обґрунтованих підстав для звернення до суду в інтересах своїх учасників. в указаних правовідносинах немає порушених прав ні у членів організації, ні в самій громадській організації. Тому Верховний Суд погодився з висновками суду апеляційної інстанції в частині відсутності порушеного права позивача, оскільки установчі документи ГО «Корупція-стоп» не встановлюють можливість здійснювати захист інших осіб, які не є членами організації, а така можливість обов'язково має бути визначена статутними документами або законодавчими нормами.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 травня 2024 року у справі №420/18539/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118962288>

1.2.3. Про обов'язок реєстрації в Єдиному державному реєстрі місць зберігання алкогольних напоїв та тютюнових виробів

Якщо суб'єкт господарювання, який здійснює реалізацію і збереження алкогольних напоїв та тютюнових виробів в одному торговельному приміщенні (будівлі), не має відокремленого від об'єкта роздрібною торгівлі місця їхнього зберігання, то відсутні підстави для внесення до Єдиного державного реєстру відомостей про таке місце зберігання

14 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДФС у Львівській області на постанову Львівського окружного адміністративного суду від 14 листопада 2017 року та постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 15 лютого 2018 року у справі № 813/3258/17 за позовом фізичної особи – підприємця до ГУ ДФС у Львівській області про скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контрольний орган провів фактичну перевірку кафе, що належало платнику, з питань дотримання суб'єктом господарювання установлених законодавством вимог під час оптової та роздрібною торгівлі алкогольними напоями та/або тютюновими виробами. за наслідками перевірки було складено акт, яким

встановлено зберігання алкогольних напоїв в місцях, не внесених до Єдиного державного реєстру місць зберігання. на підставі акта перевірки контрольний орган прийняв податкове повідомлення-рішення про застосування до платника фінансових санкцій у вигляді штрафу в сумі 17 000 грн. Платник уважав, що штрафні санкції було застосовано неправомірно, оскільки обов'язок внесення інформації до вказаного реєстру поширюється на місця зберігання, а не на місця торгівлі алкогольними напоями.

Львівський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Львівського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що алкогольні напої були виявлені контрольним органом у місці роздрібної торгівлі (кафе), яке згідно з чинним законодавством не потрібно вносити до Єдиного державного реєстру місць зберігання.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

На підставі статті 15 Закону України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» суб'єкти господарювання, які мають ліцензію на роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами, зобов'язані реєструвати у Єдиному державному реєстрі лише ті місця зберігання, які розташовані за іншою адресою, ніж місце торгівлі.

На законодавчому рівні чітко розмежовано поняття «місце торгівлі» та «місце зберігання», які не є ідентичними з огляду на їхні функції та встановлені вимоги до приміщень. Тому суб'єкти господарювання, які провадять роздрібну торгівлю алкогольними напоями та тютюновими виробами в одному торговельному приміщенні (будівлі) без окремого місця зберігання, не зобов'язані реєструвати ці приміщення у відповідному державному реєстрі.

Неприпустимим є накладання штрафних санкцій на суб'єктів господарювання, якщо немає підстав для реєстрації місць зберігання та відсутнє відокремлене місце зберігання у торговельних приміщеннях.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 травня 2024 року у справі № 813/3258/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119077193>

1.3. Митна справа

1.3.1. Про відповідальність декларанта, який ввозить транспортний засіб особистого користування

У контексті митних правил і процедур термін «товар» вживається в значенні будь-якої рухомої речі, включаючи транспортний засіб особистого користування, на який поширюються положення частини третьої статті 470 Митного кодексу України

29 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Львівської митниці Державної фіскальної служби на постанову Львівського апеляційного адміністративного суду від 07 грудня 2017 року у справі № 454/1681/17 за позовом Гром'яка Євгена Євгеновича до Львівської митниці Державної фіскальної служби про визнання протиправною та скасування постанови про порушення митних правил.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Через митний пост було ввезено на митну територію України транспортний засіб марки «Chuanl City Horper» у митному режимі «транзит» з метою особистого користування. Указаний транспортний засіб не було ні вивезено з митної території України, ні поміщено в інший митний режим. Тому постановою у справі про порушення митних правил декларанта було визнано винним в порушенні митних правил, визначених частиною третьою статті 470 МК України, та накладено адміністративне стягнення. Декларант стверджував, що не ввозив на митну територію України жодного автомобіля, що виключає адміністративну відповідальність.

Сокальський районний суд Львівської області постановою від 21 вересня 2017 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції вказав, що не було надано доказів вивезення транспортного засобу за межі митної території України у встановлений строк чи неможливості його доставки до митного органу, тому правомірним є застосування відповідальності за порушення митних правил.

Львівський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нову постанову, якою частково позов задовольнив, визнавши протиправною та скасувавши постанову про порушення митних правил. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що на митну територію України було доставлено скутер марки «Chuanl City Horper», а санкція, визначена статтею 95 МК України, стосується саме перевищення терміну доставки для автомобільного транспорту.

Верховний Суд скасував оскаржуване судове рішення та залишив чинною постанову суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Ураховуючи правила пункту 57 частини першої статті 4 МК України, термін «товар» вживається в значенні будь-якої рухомої речі, включаючи таку, на яку законом поширено режим нерухомої речі (крім транспортних засобів комерційного призначення), валютні цінності, культурні цінності, а також електроенергію, що переміщується лініями електропередачі. Тому поняття «транспортний засіб особистого користування» охоплюється поняттям «товар», оскільки він є рухомою річчю. Попри те, що вказаний транспортний засіб не є транспортним засобом

комерційного призначення, на нього поширюються положення частини третьої статті 470 цього Кодексу.

У разі перевищення встановленого статтею 95 цього Кодексу строку доставки товарів, транспортних засобів, що перебувають під митним контролем, до митного органу призначення понад 10 діб, у діях такого декларанта наявний склад порушення митних правил, відповідальність за яке визначена частиною третьою статті 470 цього Кодексу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 травня 2024 року у справі № 454/1681/17 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119503266>

1.4. Грошовий обіг і розрахунки

1.4.1. Про форму розрахунків за експортними операціями

Розрахунки за експортними операціями необхідно проводити лише в грошовій формі. Відсутність надходження грошових коштів за експортними операціями у встановлений строк на рахунок резидента є підставою для нарахування пені

21 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ГУ ДПС у Волинській області, утвореного на правах відокремленого підрозділу ДПС України, на рішення Волинського окружного адміністративного суду від 25 липня 2023 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 14 грудня 2023 року у справі № 140/10623/23 за позовом ТОВ «Зак-Сервіс» до ГУ ДПС у Волинській області про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Під час позапланової перевірки платника контрольний орган виявив порушення валютного законодавства, оскільки на рахунок компанії не надійшла валютна виручка в сумі 74 985,40 доларів США за експортований товар. Було прийнято податкове повідомлення-рішення, яким нараховано пеню за порушення термінів розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності, оскільки грошові кошти від нерезидента за операціями резидента з експорту товарів мали бути зараховані саме на рахунок резидента в банку в Україні. Платник стверджував, що виконав свої зобов'язання згідно з контрактом шляхом передачі векселів, які були ввезені на митну територію України та прийняті згідно з вимогами законодавства.

Волинський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов,

скасувавши оскаржуване податкове повідомлення-рішення про нарахування пені за порушення термінів розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Суди дійшли висновку, що застосування пені за порушення граничних строків є неправомірним, оскільки норми Закону України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII «Про валюту і валютні операції» (далі – Закон № 2473-VIII) не забороняють виконання зобов'язань за зовнішньоекономічними договорами в іншій формі, крім готівкової.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та ухваливши нове, яким відмовив у задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Розрахунки за експортними операціями резидентів необхідно проводити лише шляхом зарахування грошових коштів на рахунки резидентів у банках України, що відповідає приписам Закону № 2473-VIII.

Передача векселя в рахунок оплати не є обставиною, яка завершує здійснення валютного нагляду, навіть якщо така форма розрахунку визначена договором. Така передача векселів як форма розрахунку не відповідає вимогам Закону № 2473-VIII, який містить спеціальні норми щодо валютних операцій, що мають пріоритет над іншими положеннями, зокрема, Закону України від 16 квітня 1991 року № 959-XII «Про зовнішньоекономічну діяльність». Норми Інструкції про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 02 січня 2019 року № 7, не закріплюють можливості завершення валютного нагляду за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операцією з експорту товарів ув'язку з проведенням розрахунків шляхом передачі векселя в рахунок оплати за поставлений товар.

У разі ненадходження грошових коштів у встановлений строк на рахунок резидента контрольний орган має право нарахувати пеню на підставі пункту 2 статті 13 Закону № 2473-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 21 травня 2024 року у справі № 140/10623/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119180176>

II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

2.1. Про анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника: визначення виду юридичної відповідальності і строку давності притягнення

Відповідальність у вигляді анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника за порушення законодавства у сфері землеустрою, яка

передбачена частиною другою статті 68 Закону України «Про землеустрій», належить до дисциплінарної відповідальності. Нормами Закону України від 22 травня 2003 року № 858-IV «Про землеустрій» не визначено строк протягом якого на сертифікованого інженера-землевпорядника може бути накладено стягнення у вигляді анулювання відповідного кваліфікаційного сертифіката. Разом з тим, в силу положень частини шостої статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України, в цьому випадку за аналогією необхідно застосовувати частину другу статті 148 Кодексу законів про працю України, якою передбачено, що дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку

07 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 04 квітня 2023 року у справі № 160/20531/21 за позовом особи до Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Кваліфікаційної комісії Держгеокадастру, третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору, на стороні відповідача - Дніпропетровська обласна прокуратура, про визнання протиправним рішення щодо внесення подання стосовно анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника, визнання протиправним і скасування наказу у частині анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника та зобов'язання Держгеокадастру поновити дію зазначеного сертифіката.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Держгеокадастром, на підставі рішення кваліфікаційної комісії цього ж органу щодо внесення подання стосовно анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника, видано наказ від 06 жовтня 2021 року, яким анульовано виданий позивачці кваліфікаційний сертифікат інженера-землевпорядника. Підставою для направлення подання був встановлений кваліфікаційною комісією факт порушення сертифікованим інженером-землевпорядником (позивачем) законодавства у сфері землеустрою та Державного земельного кадастру, який мав місце 14 березня 2019 року. Позивачка зазначила, що при прийнятті спірного рішення та наказу відповідачі діяли всупереч Закону України від 22.05.2003 № 858-IV «Про землеустрій» (далі - Закон №858-IV), оскільки не було встановлено факту наявності її вини щодо грубого порушення вимог положень нормативно-правових актів, нормативно-технічних документів, стандартів, норм і правил у сфері землеустрою, тобто не встановлено порушення.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено. Суд першої інстанції виходив з того, що приймаючи рішення про анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника Держгеокадастр застосував норму абзацу другого частини другої статті 68 Закону № 858-IV в редакції Закону України від 28 квітня 2021 року № 1423-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин», який набрав чинності 27 травня 2021 року, у зв'язку з чим позивачку притягнуто до відповідальності за діяння, яке на час його вчинення (14 березня 2019 року) не визнавалося законом як правопорушення.

Суд апеляційної інстанції скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове рішення, яким відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції зазначив, що редакція статті 68 Закону № 858-IV (чинна на час виготовлення позивачкою документації із землеустрою) однією з підстав для анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника визначала грубе порушення сертифікованим інженером-землевпорядником вимог положень нормативно-правових актів, нормативно-технічних документів, стандартів, норм і правил у сфері землеустрою і дійшов висновку про те, що позивачкою було допущено грубе порушення статті 55 Закону № 858-IV під час виготовлення технічної документації із землеустрою, а тому підстав для задоволення позову немає.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, скасував постанову суду апеляційної інстанції та змінив мотивувальну частину рішення суду першої інстанції, виклавши її в редакції своєї постанови.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що Закон не визначає, до якого саме виду юридичної відповідальності належать заходи впливу за правопорушення, передбачені частиною другою статті 68 Закону № 858-IV.

Кваліфікуючи вид цієї відповідальності суд взяв до уваги: 1) мету відповідальності - покарання особи за дії, вчиненні нею під час виконання своїх професійних обов'язків; 2) вид стягнення - анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника; 3) наслідок для винної особи - позбавлення можливості виконувати роботи, пов'язані з виготовленням документації із землеустрою; 4) джерело регулювання - спеціальний закон.

Враховуючи вказані ознаки, а також пріоритетність тлумачення норм закону, яке повинно відповідати інтересам людини, Суд дійшов висновку, що відповідальність, передбачена частиною другою статті 68 Закону № 858-IV, належить до дисциплінарної відповідальності.

Нормами Закону № 858-IV не визначено строк протягом якого на сертифікованого інженера-землевпорядника може бути накладено стягнення у вигляді анулювання відповідного кваліфікаційного сертифіката.

Керуючись положеннями частини шостої статті 7 Кодексу адміністративного судочинства України, Суд вирішив, що в цьому випадку за аналогією підлягають застосуванню норми частини другої статті 148 Кодексу законів про працю України, якою передбачено, що дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше шести місяців з дня вчинення проступку.

Оскільки до відповідальності у вигляді анулювання кваліфікаційного сертифіката інженера-землевпорядника позивачку було притягнуто у строк понад два роки з моменту вчинення нею відповідних дій (засвідчення підписом

виготовленої документації із землеустрою), то є підстави вважати, що спірні рішення та наказ прийняті без дотримання встановлених законом вимог щодо строку притягнення особи до відповідальності, отже, не відповідають критеріям, визначеним у статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 07 травня 2024 року у справі №160/20531/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118905014>

2.2. Про право дитини загиблого військовослужбовця, яка народилася після його смерті, на отримання одноразової грошової допомоги

Дитина загиблого військовослужбовця, яка народилася після його смерті, у розумінні статті 16-1 Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», належить до кола осіб, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця

10 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Міністерства оборони України на рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 14 серпня 2023 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 10 січня 2024 року у справі № 440/6725/23 за позовом особи, яка діє в інтересах малолітнього сина до Міністерства оборони України, за участі третіх осіб, про визнання протиправним та скасування рішення у частині відмови в призначенні одноразової грошової допомоги, як члену сім'ї загиблого військовослужбовця його сину, внаслідок загибелі (смерті) батька, пов'язаної із захистом Батьківщини та зобов'язання виплатити таку допомогу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачка, в інтересах малолітнього сина, звернулася до обласного територіального центру комплектування та соціальної підтримки із заявою щодо виплати одноразової грошової допомоги, передбаченої пунктом 2 постанови Кабінету Міністрів України «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану» від 28 лютого 2022 року № 168 сину загиблого військовослужбовця. Відповідач відмовив у призначенні одноразової грошової допомоги, оскільки син військовослужбовця народився після його загибелі. Не погоджуючись із рішенням відповідача, позивачка звернулася до суду з позовом.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позовні вимоги було задоволено частково. Суди попередніх інстанцій виходили з того, що та обставина, що дитина загиблого військовослужбовця народилася після його смерті не може бути підставою для

висновку про те, що ця дитина не набула прав на отримання частки одноразової грошової допомоги у разі загибелі військовослужбовця, оскільки такий підхід до тлумачення законодавства не відповідатиме положенням Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон № 2011-XII), а також основним принципам охорони дитинства, а саме, рівності прав і свобод дітей, які визначені нормативно-правовими актами, незалежно від народження, або будь-яких інших обставин.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Коло осіб, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця, визначене статтею 16-1 Закону № 2011-XII, а саме: члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого (померлого) військовослужбовця, військовозобов'язаного або резервіста (в редакції статті 16-1, чинній на дату смерті військовослужбовця) та батьки, один із подружжя, який не одружився вдруге, діти, які не досягли повноліття, утриманці загиблого (померлого) (в редакції статті 16-1, чинній на момент звернення позивача із заявою та прийняття спірного рішення відповідача).

Держава має забезпечити рівні та справедливі соціально-правові гарантії для усіх членів сімей військовослужбовців, що загинули (померли) через виконання ними обов'язків військової служби.

За своєю природою одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) військовослужбовця має компенсаторний характер, яка спрямована матеріально підтримати, наскільки це можливо, членів сім'ї (батьків, дітей, дружину) та утриманців загиблого військовослужбовця після втрати близької людини (годувальника), а тому виключення із кола осіб, які мають право на отримання допомоги, дитини військовослужбовця з підстав дати її народження не відповідає змісту і меті закону.

Висновок відповідача про те, що дитина загиблого військовослужбовця народилася після його смерті, а тому ця дитина не набула прав на отримання частки одноразової грошової допомоги у разі загибелі військовослужбовця, є помилковим, оскільки такий підхід до тлумачення законодавства не відповідатиме положенням Закону № 2011-XII, а також основним принципам охорони дитинства, а саме, рівності прав і свобод дітей, які визначені нормативно-правовими актами, незалежно від народження, або будь-яких інших обставин, а також міжнародним зобов'язанням держави згідно зі статтею 2 Конвенції про права дитини поважати і забезпечувати всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною, без будь-якої дискримінації.

Отже, дитина загиблого військовослужбовця, у розумінні статті 16-1 Закону № 2011-XII, належить до кола осіб, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю військовослужбовця.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 травня 2024 року у справі № 440/6725/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118962318>

2.3. Про право дітей репресованих осіб, які народилися під час перебування репресованої особи на засланні, на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком

Діти репресованих осіб, які народилися на засланні і проживали з репресованою особою однією сім'єю, мають право на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком відповідно до пункту «г» статті 77 Закону України від 05 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення»

13 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу особи на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 25 січня 2024 року у справі № 500/5507/23 за позовом особи до ГУ ПФ України в Тернопільській області про визнання протиправними дій щодо відмови у проведенні розрахунку підвищення пенсії та невиплаті позивачу підвищення пенсії із розрахунку 25 відсотків мінімальної пенсії за віком.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивачка отримує пенсію за віком, і є потерпілою від репресій, оскільки народилася на засланні під час перебування там репресованої особи (матері). Позивачка звернулася до відповідача із заявою про перерахунок розміру пенсії та встановлення підвищення 25% мінімальної пенсії за віком, як члену сім'ї репресованих осіб відповідно до пункту «г» статті 77 Закону України від 05 листопада 1991 року № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» (далі – Закон № 1788-XII). Відповідач відмовив у перерахунку пенсії обґрунтувавши своє рішення тим, що позивачка народилася на спецпоселенні, однак її не було примусово переселено на спецпоселення.

Рішенням окружного адміністративного суду позов задоволено. Суд першої інстанції дійшов висновку, що позивачка належить до категорії громадян, членів сім'ї висланих з постійного місця проживання та позбавлених майна за рішенням органів державної влади і управління з політичних, соціальних, національних, релігійних та інших мотивів під приводом боротьби з куркульством, противниками колективізації, так званими бандпособниками та їх сім'ями, реабілітований по статті 3 Закону України від 17 квітня 1991 року № 962-XII «Про реабілітацію жертв репресій комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років» (далі – Закон № 962-XII) та, відповідно, має право на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком.

Апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нову постанову, якою відмовив в задоволенні позову. Суд апеляційної

інстанції дійшов висновку, що призначені пенсії підвищуються не усім членам сімей репресованої особи, а тільки тим членам сім'ї, яких було примусово переселено, але позивачка не була примусово переселена, а тому не має права на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком, відповідно до пункту «г» частини 1 статті 77 Закону № 1788-XII.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції та залишив в силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Положення статті 1-3 Закону № 962-XII чітко визначають, що потерпілими від репресій є діти репресованої особи, у тому числі: діти, які були переселені разом із батьками; діти, які народилися під час перебування репресованої особи на засланні і проживали з репресованою особою однією сім'єю.

Таким чином, до членів сімей, яких було примусово переселено, належать й діти, які народилися на засланні і проживали з репресованою особою однією сім'єю.

Згідно з пунктом «г» статті 77 Закону № 1788-XII призначені пенсії підвищуються репресованим особам, яких у подальшому було реабілітовано, призначені пенсії - на 50 процентів, а членам їх сімей, яких було примусово переселено, - на 25 процентів мінімальної пенсії за віком.

Враховуючи той факт, що позивачка належить до категорії громадян, членів сім'ї, висланих з постійного місця проживання, позбавлених майна за рішенням органів державної влади і управління, з політичних, соціальних, національних, релігійних та інших мотивів під приводом боротьби з куркульством, противниками колективізації, так званими бандпособниками та їх сім'ями, реабілітованої по статті 3 Закону № 962-XII, Верховний Суд визнав правильним висновок суду першої інстанції, що позивачка, як член сім'ї громадянина, який необґрунтовано зазнав політичних репресій та був реабілітований, має право на підвищення пенсії на 25 процентів мінімальної пенсії за віком відповідно до пункту «г» статті 77 Закону №1788-XII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 13 травня 2024 року у справі № 500/5507/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119026235>

2.4. Про обов'язок власника нерухомого майна – щойно виявленого об'єкта культурної спадщини укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини на такий об'єкт

Власник нерухомого майна щойно виявленого об'єкта культурної спадщини зобов'язаний виконувати усі покладені на нього обов'язки, які випливають з такого правового статусу майна, у тому числі укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини. Здійснення права власності на нерухоме майно, яке має правовий статус об'єкта культурної спадщини, без укладення

охоронного договору щодо нього у встановленому законом порядку, не забезпечує належної охорони такого об'єкта та створює загрозу його збереженню, порушує громадський інтерес до культурної спадщини, який визнається Україною відповідно до взятих на себе міжнародних зобов'язань

23 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу ТОВ «Амелін-30» на рішення Київського окружного адміністративного суду від 04 травня 2023 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 22 листопада 2023 року у справі № 320/5145/23 за позовом першого заступника керівника Київської міської прокуратури в інтересах держави в особі департаменту охорони культурної спадщини виконавчого органу Київської міської ради до ТОВ «Амелін-30» про зобов'язання відповідача укласти з департаментом охоронний договір на щойно виявлений об'єкт культурної спадщини.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Відповідач є власником нерухомого майна - об'єкта культурної спадщини («Особняк Баккалинського», розташований по вул. Ілленка, 30 у місті Києві), що занесений до Переліку об'єктів культурної спадщини міста Києва. Департамент направив на адресу ТОВ «Амелін-30» припис щодо необхідності укладення в десятиденний термін з дня отримання цього припису охоронного договору на щойно виявлений об'єкт культурної спадщини. Підставою для винесення припису став той факт, що товариство, впродовж майже дев'яти місяців з моменту інформування його про необхідність вчинення таких дій, укладення охоронного договору на щойно виявлений об'єкт культурної спадщини не ініціювало. Відповідач вимоги вказаного припису не виконав і охоронний договір не уклав, а департамент бездіяльність у судовому порядку не оскаржив. Прокурор звернувся до суду з цим позовом в особі департаменту охорони культурної спадщини.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що у спірних правовідносинах, враховуючи правовий статус будівлі, яка перебуває у власності товариства, у останнього виник передбачений законом обов'язок укласти охоронний договір. Встановивши, що такий договір не укладено й відповідної заяви до департаменту відповідач не подавав, суди попередніх інстанцій визнали цей позов обґрунтованим.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Товариство було обізнано про набуття особняком статусу щойно виявленого об'єкта культурної спадщини і про включення цієї будівлі до Переліку щойно виявлених об'єктів культурної спадщини м. Києва, однак необґрунтовано продовжувало заперечувати наявність у нього обов'язку укласти охоронний договір.

Аргументи про відсутність обов'язку укласти охоронний договір на особняк спростовуються нормами частини першої статті 23 Закону України 8 червня 2000 року № 1805-III «Про охорону культурної спадщини», які містять імперативні прямі приписи про те, що усі власники, зокрема й щойно виявлених об'єктів культурної спадщини чи їх частин або уповноважені ними органи (особи), незалежно від форм власності на ці об'єкти зобов'язані укласти з відповідним органом охорони культурної спадщини охоронний договір.

Виходячи із змісту норм Конституції України у взаємозв'язку із положеннями законодавства у сфері охорони культурної спадщини, власник нерухомого майна - щойно виявленого об'єкта культурної спадщини зобов'язаний виконувати усі покладені на нього обов'язки, які випливають з такого правового статусу майна, у тому числі укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини, яким у спірних відносинах виступає департамент.

Здійснення права власності на нерухоме майно, яке має правовий статус об'єкта культурної спадщини, без укладення охоронного договору щодо нього у встановленому законом порядку, не забезпечує належної охорони такого об'єкта та створює загрозу його збереженню, порушує громадський інтерес до культурної спадщини, який визнається Україною відповідно до взятих на себе міжнародних зобов'язань.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 травня 2024 року № 320/5145/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119227505>

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

3.1. Про факт підписання рішення органу місцевого самоврядування як обов'язкову умову набрання ним чинності

Обов'язковою умовою набрання чинності рішення ради є факт підписання цього рішення сільським, селищним або міським головою. Указана обставина є визначальною для подальших дій щодо виконання цих рішень. Оскаржуване рішення селищної ради на момент складання позивачем присяги не було підписане селищним головою, що, в свою чергу, свідчить про недотримання послідовності процедури обрання та затвердження на посаду старости округу. При цьому складення присяги є лише завершальним етапом для можливості особи приступити до своїх повноважень. Основною підставою для затвердження на посаду старости є рішення селищної ради, оформлене відповідно до чинного законодавства України

02 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу на рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 20 липня 2021 року та постанову Другого

апеляційного адміністративного суду від 18 січня 2022 року у справі № 440/1143/21 за позовом особи до голови Чутівської селищної ради, Чутівської селищної ради Полтавського району Полтавської області, за участю третьої особи, яка не заявляє самостійні вимоги щодо предмету спору на стороні відповідача, - староста Черняківського старостинського округу, про визнання протиправним та скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований тим, що розпорядження голови Чутівської селищної ради та рішення четвертої сесії VIII скликання Чутівської селищної ради є незаконними та порушують права та законні інтереси позивача, оскільки 15 січня 2021 року Чутівська селищна рада прийняла рішення щодо затвердження позивача старостою по Черняківському старостинському округу Чутівської селищної ради. Голова селищної ради рішення підписав, позивач склав та підписав присягу старости, отже, набув повноважень старости по вказаному округу. Позивач вказував, що голова Чутівської селищної ради своїм розпорядженням фактично неправомірно припинив повноваження позивача як старости, що потягло за собою незаконну процедуру призначення іншої особи на посаду позивача.

Суди попередніх інстанцій у задоволенні позову відмовили. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що селищний голова у п'ятиденний строк з моменту прийняття рішення селищної ради має право зупинити рішення і внести його на повторний розгляд ради, обґрунтувавши свої зауваження до рішення. Крім того, суди зазначили, що оскаржуване рішення селищним головою не підписано, тобто його не можливо вважати чинним, а тому складення присяги старостою особою було передчасним, у зв'язку з чим неможливо вважати його таким, що набув повноважень старости Черняківського старостинського округу Чутівської селищної ради.

Верховний Суд касаційну скаргу залишив без задоволення, оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Під час голосування, обрання та затвердження особи старостою Черняківського старостинського округу Чутівської селищної ради було дотримано процедуру, визначену Законом України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» та Регламентом роботи Чутівської селищної ради VIII скликання затвердженого 11 грудня 2020 року рішенням Чутівської селищної ради.

З приводу доводів про те, що 15 січня 2021 року позивач склав присягу, а тому голова Чутівської селищної ради протиправно зупинив рішення, яким було затверджено позивача старостою, то суд звернув увагу сторін на факті передчасного складання позивачем присяги з огляду на те, що рішення на той момент ще не було підписано селищним головою (недотримання послідовності процедури обрання та затвердження на посаду старости округу).

Складення присяги є лише завершальним етапом для можливості особи приступити до своїх повноважень, при цьому основною підставою для

затвердження на посаду старости є рішення селищної ради, оформлене відповідно до чинного законодавства України.

Наявний у матеріалах справи документ «Присяга старости Черняківського старостинського округу Чутівської селищної ради», підписаний позивачем 15 січня 2021 року, у рамках правового поля вважається таким, що не породжує правових наслідків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 02 травня 2024 року у справі № 440/1143/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118826809>

3.2. Про обставини настання нещасного випадку в період проходження служби поліцейським, які є пов'язаними з виконанням ним своїх службових обов'язків

Якщо поліцейський отримав травму у службовий час, перебуваючи на службі, однак не під час безпосереднього виконання повноваження поліції, що передбачені статтею 23 Закону України від 02 липня 2015 року № 580-VIII «Про Національну поліцію», однак у зв'язку із діянням, яке пов'язано з виконанням завдань та повноважень поліції, така обставина не підпадає під дію пункту 8 розділу III Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з поліцейськими, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.10.2020 № 705.

28 травня 2024 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Національної поліції в Чернігівській області на рішення Чернігівського окружного адміністративного суду від 19 липня 2023 року та постанови Шостого апеляційного адміністративного суду від 19 вересня 2023 року у справі № 620/7671/23 за позовом особи до Головного управління Національної поліції в Чернігівській області про визнання протиправним та скасування акту, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований тим, що з позивачкою стався нещасний випадок, при цьому вона, як старший інспектор сектору ювенальної превенції, майор поліції, в робочий час знаходилась на робочому місці і у період проходження служби та під час виконання службових обов'язків, в результаті падіння отримала травму ноги. Позивачка наголосила, що акт № 13 (Форма Н-1/НПВ) про розслідування нещасного випадку, який було складено відповідачем, є протиправним, оскільки в акті указано, що нею отримано тілесне ушкодження в період проходження служби, але не під час виконання службових обов'язків, що є порушенням її права на отримання соціальної виплати, яка передбачена статтями 97, 99 Законом України від 02 липня 2015 року № 580-VIII «Про Національну поліцію» (далі - Закон № 580-VIII). Скаржник у касаційній скарзі вказав, що пов'язаність нещасного випадку

із виконанням службових обов'язків передбачає, у свою чергу, наявність причинно-наслідкового зв'язку між виконанням поліцейським службових обов'язків та настанням нещасного випадку. у спірному випадку, як встановлено актом розслідування нещасного випадку № 13 Форма Н-1 (НПВ), та не заперечується позивачкою, нещасний випадок стався внаслідок того, що позивачка отримала травму внаслідок падіння в службовий час в приміщенні адміністративної будівлі. Матеріали справи не містять жодних свідчень того, що у вказаний момент позивачка вживала заходи щодо боротьби зі злочинністю, забезпечення публічного порядку або ж виконувала інші завдання та повноваження поліції, які б обумовили настання нещасного випадку.

Суди попередніх інстанцій позов задовольнили. Суди керувалися тим, що якщо поліцейський отримав травму у службовий час, перебуваючи на службі, однак не під час безпосереднього виконання повноваження поліції, що передбачені статтею 23 Закону № 580-VIII, однак у зв'язку із діянням, яке пов'язано з виконанням завдань та повноважень поліції, то така обставина не підпадає під дію підпункту 1 пункту 8 розділу III Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з поліцейськими, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.10.2020 № 705.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив частково, змінив рішення суду першої інстанції, змінив мотивувальну частину рішення суду першої інстанції, в решті залишив без змін рішення судів попередніх інстанцій.

ОЦІНКА СУДУ

Якщо поліцейський отримав травму у службовий час, перебуваючи на службі, однак не під час безпосереднього виконання повноваження поліції, що передбачені статтею 23 Закону № 580-VIII, однак у зв'язку із діянням, яке пов'язано з виконанням завдань та повноважень поліції, така обставина не підпадає під дію пункту 8 розділу III Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з поліцейськими, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.10.2020 № 705 (далі – Порядок № 705).

У цій справі судами попередніх інстанцій встановлено, що позивачка отримала травму в службовий час, в приміщенні ГУНП в Чернігівській області, куди вона мала з'явитися за вказівкою свого керівника для участі у службовій нараді.

Підпунктом 1 пункту 7 Порядку розділу III № 705 визначено, що виконання потерпілим поліцейським завдань та повноважень поліції, визначених Законом № 580-VIII, є обставиною настання нещасного випадку в період проходження служби під час виконання службових обов'язків.

У свою чергу, відповідач не довів, що участь позивачки на службовій нараді, про обов'язкову присутність на якій їй було наголошено її прямим начальником, не є пов'язаною з виконанням нею завдань та повноважень поліцейського.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 28 травня 2024 року у справі № 620/7671/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119466592>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за травень 2024 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду. Київ, 2024. – 27 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 [@supremecourt_ua](https://wa.me/supremecourt_ua)

 so.supreme.court.gov.ua